

Viitamine ja allikad

Viitamine

Töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad tsitaadid, arvandmed, valemid jms tuleb varustada viidetega. Kõik töö lõpus loetelus esitatud allikad peavad töös olema viidatud. Üldtuntud seisukohtadele ei viidata (nt: Kiskjad söövad liha).

Teiste autorite seisukohti või uurimisandmeid esitatakse tekstis kas tsitaatidena või refereeringutena.

Tsitaat peab kõigis oma osades vastama originaaltekstile ja esitatakse jutumärkides või kursiivis. Viide järgneb kohe pärast tsitaati lõpetavaid jutumärke või kursiivi lõppu. Kui viidatakse lausele, tuuakse viide ära enne lause lõpu punkti. Kui tsiteeritav seisukoht on liiga pikk või kõik samas lauses esitatu ei ole oluline käesoleva töö seisukohalt, võib tsitaati lühendada. Tsitaadis lause algusest, keskelt või lõpust ärajäetud sõnade asemele pannakse mõttepunktid. Tsitaadis ei ole lubatud liita üheks lauseks mitmest kohast võetud lausekatkendeid. Iga eraldi seisev lauseosa tuleb varustada omaette jutumärkidega või kursiiviga ja viitega originaalile.

Viites esitatakse allikmaterjali autori perekonnanimi, töö ilmumise aasta ja viidatud materjali paiknemise lehekülg (leheküljed). Nt: “Kükametsa elanikest 25 % on kiskjad ja 75 % taimetoidulised” (Jänes, 2000, 18). Artiklitele viitamisel tekstis lehekülje numbreid ei panda (need esitatakse vaid allikate loetelus).

Kui allikmaterjali autor on asutus või organisatsioon (autoreid ei ole välja toodud nimeliselt), siis käsitletakse asutust või organisatsiooni autorina. Nt: (Kükametsa Loomakaitse Ühing, 2000, 14).

Kui allikmaterjalis pole toodud töö autorit, esitatakse ümarsulus enne aastaarvu allika pealkiri või pikema pealkirja puhul selle esimene sõna või sõnaühend lisades kolm punkti (...). Nt: (Loomariigi..., 1999, 10).

Refereering kujutab endast teise autori või allika sisu konspekterivat või kommenteerivat omasõnalist esitust. Refereerimise korral ei kasutata jutumärke. Viide võib olla põimitud refereeritava teksti sisse või järgneda vahetult refereeringule. Refereeringu esitusest peab selguma, missugused mõtted kuuluvad refereeritud autorile ja millised on töö autori kommentaarid.

Refereeriva tekstilõigu *järgsel viitamisel* märgitakse tsitaadi või refereeringu lõppu ümarsulgudesse viidatava autori perekonnanimi (nimed), teose ilmumisaasta. Kui esitatud seisukohti võrreldakse teiste autorite omaga, alustatakse viidet sulgudes lühendiga vrd. Nt: (vrd Johnson-Laird & Wason, 1977). Kui viide puudutab üht lauset, siis märgitakse viide sulgudesse enne lause lõpu punkti, kui aga viide puudutab mitut eelnevat lauset, märgitakse kõigepealt viimast lauset lõpetav punkt ja siis järgneb sulgudesse paigutatud viide, mille järel enne sulgu on samuti punkt:

Esimene refereeriv lause. Teine refereeriv lause. (Karu, 2001, 11.)

Soovitav on märkida leheküljenumber (numbrid), eriti kui tegemist on faktide, arvandmete, definitsioonide, loetelude või muu otseselt viidatava autori originaalse panusega seostuva infoga. Nt: Kükametsa elanikest veerand on kiskjad ja kolmveerand toituvad taimedest (Jänes, 2000, 18).

Kui allikal on kaks autorit, tuleb nende mõlema perekonnanimed viites esitada, eraldades nad märgiga &. Nt: Kükametsa elanikest veerand on kiskjad (Jänes & Karu, 1999, 24–26).

Kui autoreid on kolm kuni viis, esitatakse esimesel viitamisel kõikide autorite perekonnanimed. Edasistel viitamistel esitatakse esimesena märgitud autori nimi, lisades sellele lühendi jt. Nt: Kükametsas on palju elanikke (Jänes jt, 2000).

Refereeriva tekstilõigu *sisesel viitamisel*, kui tekstis on esitatud allika autor, esitatakse sulgudes allika ilmumisaasta. Nt: J. Jänese (2000, 23) andmeil on enamik Kükametsa elanikest taimetoitlased.

Kui refereerivas tekstis on tekstisiseselt esitatud nii autor kui ka ilmumisaasta, pole eraldi viitamine vajalik. Nt: Juhan Jänese artikkel aastast 2000 pakub kiskjate ja taimetoitlaste vahekorra Kükametsas 1:3.

Kui allikale tuleb viidata samal leheküljel palju kordi, on soovitatav pärast esimest viitamist kasutada väljendit *samas* koos leheküljenumbri äratoomisega: (samas, 22).

Enam kui ühte allikat sisaldava refereeringu puhul tuuakse viites välja kõik allikad.

Sama autori puhul esitatakse tööde ilmumisaastad kronoloogilises järjestuses. Nt: (Jänes, 1999, 2000).

Sama autori samal aastal ilmunud tööd tähistatakse aastaarvu järgselt väiketähega. Nt: (Jänes, 2000a, 2000b).

Erinevad autorid järjestatakse tähestikuliselt ja eraldatakse semikooloniga. Nt: (Jänes, 2000; Karu, 1999).

Taastamatu materjali (allikad, mida pole võimalik teistel näha või kuulda – isiklikud kirjad, vestlused jms) puhul tuuakse autori seisukohad ära tekstis, kuid mitte allikmaterjalide loetelus. Taastamatule materjalile viitamist tuleb võimalusel vältida. Tekstisisesel viitamisel on sel puhul vaja ära tuua lisaks info esitamise viis ja aeg. Nt: (Jänes, telefoniintervjuu 18. mai 2000).

Kui autori seisukohad on põhjapanevad ja/või esmaesitatud, kuid originaalne allikmaterjal ei ole kättesaadav, võib viidata läbi teise allika. Nt: Nagu J. Jänes ütles 1970. aastal: “Kõik loomad on võrdsed” (viidanud Karu, 1999, 82). Kõik loomad on võrdsed (Jänes, 1970, viidanud Karu, 1999, 82).

Sel juhul tuleb allikate loetelus ära tuua teise, s.t tegelikult kasutatud allika (Karu, 1999, 82) andmed. Läbi teise allika viitamist tuleb võimalusel vältida.

Allikad

Allikate loetelu sisaldab ainult töös kasutatud ja viidatud allikaid. Kõik töös viidatud allikad peab välja tooma allikate loetelus.

Iga kirje esimene rida algab ilma taandreata, järgmised taandrealalt.

Allika kirje koostatakse põhimõttel: Autor (aasta). *Pealkiri*. Lisainfo.

Kirje koostatakse viidatava allika keeles. Allikad esitatakse autorite tähestikulises järjekorras ilma järjekorranumbrita. Kui allika autor on asutus või organisatsioon, järjestatakse allikas tähestikuliselt vastavalt selle nimetusele. Allikate puhul, kus pole näidatud autorit, paigutatakse see loetellu tähestikulises järjekorras vastavalt pealkirjale.

Kui loetelu sisaldab mitte-ladinatähestikulisi allikaid, tuuakse esmalt ära ladinatähestikulised allikad, seejärel teistes tähestikes teosed originaaltranskriptsioonis.

Kui loetelus on mitu tööd ühelt autorilt, järjestatakse need ilmumisaja alusel, alustades varasemast. Kui autorilt on samal aastal mitu tööd, siis järjestatakse need pealkirja esitähe alusel ja lisatakse nii tekstisiseses viites kui allikate loetelus aastaarvule järjekorda tähistav väiketäht. Nt: 1999a, 1999b.

Trükised

Tervikteosed

Tervikteoste (raamatute, lõputööde, brošüüride jms) puhul esitatakse järgmised andmed:

Autor(id) (ilmumisaasta). *Pealkiri*. Trükikordusandmed. Ilmumiskoht: Kirjastus.

Autori perekonnanimi (nimed) esitatakse koos initsiaalidega. Ilmumisaasta esitatakse sulgudes, sulu järel on punkt. Ilmumisaasta puudumise korral asendatakse see lühendiga s.a. (sine anno).

Pealkiri esitatakse kaldkirjas (*italic*), alapealkirjad eraldatakse põhipealkirjast kooloniga.

Väljaande number antakse sulgudes, vajadusel koos iseloomustusega (*3., parand. tr.*) (esimese trüki puhul pole vajalik).

Kui raamat on korraga mitmes kohas välja antud, siis märgitakse esimesena nimetatu.

Kirjastus eraldatakse ilmumiskohast kooloniga. Kirjastuse nimes ei kasutata lühendeid ega jutumärke.

Lehekülgede arvu märkimine raamatute puhul ei ole vajalik.

Kera, S. (1989). *Õpilaste tegevus isiksuse kujundajana*. Tallinn: Valgus.

Lõputööde puhul (bakalaureuse-, magistri- ja doktoritööd) lisatakse nurksulgudes töö liik. Nt: Kuusk, R. (1996). *Luule olemuse tõlgendamise võimalusi*. [Magistritöö]. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikooli kirjanduse õppetool.

Brošüüride, buklettide jms puhul lisatakse nurksulgudes väljaande liik. Nt: Harju Maavalitsuse Haridusosakond. (1994). *Lapse mõttemaa. Minialmanahh*. [Brošüür]. Tallinn: AS Infotrükk.

Raamatute puhul, kus tiitellehel pole märgitud autoreid, asetatakse ilmumisaasta pealkirja järele, seejärel väljaandmiskoht ja kirjastus. Nt: *Vabakasvatus*. (1992). Tallinn: Eesti Õppekirjanduse Keskus.

Autorita raamatu puhul kirjutatakse koostaja või toimetaja nimi eestikeelsetes töodes üldiselt pealkirja ja ilmumisaasta järele koos lühendiga koost. või toim. Nt: *Mis on koolilapsel muret?* (1997). Toim. L. Mehilane. Tartu: Tartu Ülikooli Psühhiaatrikliinik.

Ingliseelses kirjanduses asetatakse koostaja(te)/toimetaja(te) nimi/nimed autori positsioonile koos sulgudes järgneva märkega (Ed.) või (Eds.), saksa keeles (Hrsg.). Nt: Stanton, D. C. (Ed.). (1987). *The female autograph: Theory and practice of autobiography*. Chicago: University of Chicago Press.

Artiklid

Artikli kirje koosneb kahest põhiosast: andmetest artikli ja andmetest väljaande kohta, milles artikkel on avaldatud.

Artiklid kogumikus. Artikli autor. Ilmumisaasta sulgudes. Artikli pealkiri. Lühend sõnast “raamatus” (Rmt. või ingliskeelsete teoste puhul In) kogumiku autor(id) või toimetaja, sulgudes märkega Toim.; ingliskeelsetel Ed./Eds.; saksakeelsetel Hrsg.. *Kogumiku pealkiri kaldkirjas*. Trükikordusandmed. Ilmumiskoht: Kirjastus., Artikli leheküljed kogumikus. Nt: Paats, M. & Tiko, A. (1999). Lääne-Virumaa koolinoored ja huvitegevus. Rmt. T. Tulva (Koost.). *Teaduselt praktikale: Uurimusi ja arutlusi sotsiaaltöö teemadel*. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikool, 11–20.

Artiklid ajakirjas. Artikli autor. Ilmumisaasta sulgudes. Artikli pealkiri. *Ajakirja või jätkväljaande nimetus kaldkirjas*. *Väljaande number kaldkirjas*, artikli leheküljed. Nt: Kukk, K. (1997). Arvuti kui haigus. *Arvutimaailm*, 3, 24–25.

Artiklid ajalehes. Artikli autor. Ilmumisaasta, kuupäev sulgudes. Artikli pealkiri. *Ajalehe nimetus kaldkirjas*. Lehekülg(küljed) mahukate lehtede puhul. Nt: Talts, L. (1997, mai 28). Barbie kui lapse kasvataja. *Maaleht*, 16–17.

Autorita artikli puhul on artikli pealkiri autori positsioonil. Nt: New exam for the doctor of future. (1989, March 15). *The New York Times*. B-10.

Kui artiklil puudub nii autor kui ka pealkiri (lühisõnum, repliik jms), paigutatakse autori positsioonile sulgudesse sisu avav lause. Nt: (J. Aaviku kõne Soome Emakeele Seltsis). (1906, november 29). *Postimees*.

Artiklid teatmeteoses. Artikli nimetus. Ilmumisaasta. *Teose nimetus kaldkirjas*. Köide. Ilmumiskoht. Lehekülg (-küljed). Nt: Eesti. (1933). *Eesti entsüklopeedia*. 2. kd. Tartu: Loodus, 521–671.

Normatiivmaterjalid (õigusaktid)

Akti nimetus. Vastuvõtmise aeg ja allikas, milles akt on ametlikult avaldatud. Nt: Perekonnaseadus (1994). *Riigi Teataja I*. 75, 1326.

Muud trükised

Arhiivimaterjalid. Arhiivi nimetuse lühend, fondi (f), nimistu (n), säiliku (s), lehekülje(l) number kui säilik, lehekülgede arv.

Kirjanduse loetelus:

Diplom Kaitseliidule. (1935). ERA, f. 1962, n. 1, s. 270.

Auaadress K. Pätsile. (1924). ERA, f. 1278, n. 1, s. 274.

Wiiralt, E. (1917). *Paarike tänaval*. EKM G 13836.

Wiiralt, E. (1946a). *E. Wiiralti kiri Pariisist N. Poomile Stockholmi*, 16. oktoober 1946. EKM arhiiv.

Wiiralt, E. (1946b). *E. Wiiralti kiri Pariisist N. Poomile Stockholmi*, 6. november 1946. EKM arhiiv.

Wiralt, A. (1867). *A. Wiralti sünni registreerimine*. SMPO arhiiv, f. 23, s. 644. EELK Järva-Peetri koguduse 1867. a sünnimeetrika kanne nr 184.

Tekstis:

(*Diplom Kaitseliidule*, 1935).

(*Auaadress K. Pätsile*, 1924).

(Wiiralt, 1917).

(Wiiralt, 1946a).

(Wiiralt, 1946b).

(Wiralt, 1867).

"EKM" tähistatakse, kui allikas asub Eesti Kunstimuuseumi ekspositsioonis. "EKM arhiiv" tähistatakse, kui allikas ei asu Eesti Kunstimuuseumi ekspositsioonis. "EKM G" tähistatakse, kui allikas asub Eesti Kunstimuuseumi graafikafondis.

Kirjanduse loetelu lõpus esitatakse lühendid:

EAA - Eesti Ajalooarhiiv

EKM - Eesti Kunstimuuseum

ERA - Eesti Riigiarhiiv

Kaardid. *Eesti topograafiline üheverstaline kaart 1:42 000.* (1894-1896). Sankt-Peterburg, lehed 3–45, 4–46, 5–44, 5–45, 6–44, 7–43, 7–44, 8–44, 8–46. (Kaardimapp Eesti TA Raamatukogus).

Kirjad. F. Puksoo kiri A. Sibulale, 22. aprill 1925. Säilitatakse Eesti Kirjandusmuuseumis.

Käsikirjad

Genss, J. (1948). Eesti Kunsti materjale. *Kunstnike leksikon*. Tallinn: käsikirjad. Rahvusraamatukogus.

Raunam, O. (1980–1990). Eesti tarbograafika I. Eessõna. *Finantsgraafika*. Tallinn: käsikirjad. S. Raunami valduses.

Publitseerimisel olevad artiklid. Zuckerman, M. & Kieffer, S. C. (in press). Race differences in face-ism: Does facial prominence imply dominance? *Journal of Personality and Social Psychology*.

8.6.2. Elektroonilised allikad

Interneti materjalide puhul alustatakse sama informatsiooniga nagu paberkandjatel: autori nimi, ilmumise aasta, pealkiri. Ilmumisaja puudumise korral asendatakse see lühendiga s.a.

(sine anno). Lisatakse nurksulgudes kuupäev, millise seisuga materjale kasutati ja eraldi real Interneti aadress. Elektroonilisele kirjavahetusele viidatakse kui personaalsele kommunikatsioonile ainult tekstis ja seda ei kajastata allikate loetelus.

Terviktööd

Kirch, A. (1997). *Mitte-eestlaste integratsioon: kas kogu Eesti Ühiskonna ülesanne?* [2000, aprill 21].

http://www.integratsioon.ee/est/artiklid_1.html

O'Keefe, E. (1990). *Egoism & the crisis in Western values*. [2000, aprill 21].

<http://www.onlineoriginals.com/showitem.asp?itemID=135>

Bruckman, A. (1997). *Learning in a networked virtual world for kids*. [Doctoral dissertation]. Cambridge: Massachusetts Institute of Technology. [2000, aprill 21].

<http://www-static.cc.gatech.edu>

Tööde osad

Children with Special Needs. (7. Chapter). (1999). *The White Paper*. [2000, oktoober 28].

<http://www.irgol.v.ie/educ/Ready%20%to%Learn/07/Main.html>

Mitchell, H. W. (1913). Alcoholism and the alcoholic psychoses. In W. A. White & S. E. Jelliffe (Eds.). *The modern treatment of nervous and mental diseases*. (Vol. 1, pp. 287–330). PsycBOOKS database.

Elektroonilised artiklid perioodilises väljaannetes

Artikkel, mis on ainult Internetis ilmuvas ajakirjas:

Sillick, T. J., & Schutte, N. S. (2006). Emotional intelligence and self-esteem mediate between perceived early parental love and adult happiness. *E-Journal of Applied Psychology*, 2(2), 38–48.

<http://ojs.lib.swin.edu.au/index.php/ejap/article/view/71/100>

Elektrooniline versioon artiklist, mille trükiversioon on samuti olemas:

Vendla, E. (2000). Õpetajaid kimbutab stress. *Haridus*, 4, 6-10. [2000, oktoober 28].

<http://haridus.opleht.ee/arhiiv/2000/haridus4/index.html>

Griffith, T. L. (1993). Monitoring and performance: a comparison of computer & supervisor monitoring. [Electronic version]. *Journal of Applied Social Psychology*, 23(3), 549-572.

Või

Stultz, J. (2006). Integrating exposure therapy and analytic therapy in trauma treatment. *American Journal of Orthopsychiatry*, 76(4), 482–488. doi:10.1037/0002-9432.76.4.482

Ajakirjad

Vendla, E. (2000). Õpetajaid kimbutab stress. *Haridus*, 4. [2000, oktoober 28].

<http://haridus.opleht.ee/arhiiv/2000/haridus4/index.html>

Ajalehed

Kruusmaa, M. (1999, juuli 12). Kirjaklambrimees aitab. *Luup*, 14. [2000, juuli 24].

<http://www.postimees.ee/luup/99/14/teadusl.shtm>

Listisõnumid

Tamm, R. (2000, september 30). *Õpetajal on probleeme*. Õpetajate Lehe

Diskussioonilist. [2000, oktoober 2]. E-mail: opleht@lists.ut.ee

8.6.3. Audiovisuaalsed allikad

Filmid

Jamnes, P. (Projektijuht). (2000). *Käitumine töölevõtu intervjuul*. [Film]. AMI.

Holdt, D. (Producer) & Ehlers, E. (Director). (1997). *River at High Summer: The St.*

Lawrence. [Film]. (Available from Merganser Films, Inc., 61 Woodland Street, Room 134, Hartford, CT 06105).

Kassetid

Rebane, T. (Režissöör). Jõulujutud. *VAT muinasjutt*. [Kassett]. Tallinn: Eesti Raadio.

CD-d

Agu, M. (Produtsent). (1997). *Kodused tantsud*. [CD]. Tallinn: Eesti Raadio.

Arvutiprogrammid

Estonia. (1998). *Microsoft Encarta 98 Encyclopedia*. [CD ROM]. Microsoft Corporation.

Loengumaterjal

Brieger, B. (2005). *Lecture 3: Recruitment and involvement of trainees*. [PowerPoint slides]. [2010, January 10].

<http://ocw.jhsph.edu/courses/TrainingMethods/ContinuingEducation/lectureNotes.cfm>

Veebipõhine sõnastik

Heuristic. (n.d.). In *Merriam-Webster's online dictionary*.

[2010, January 10].

<http://www.m-w.com/dictionary/>

Kvalitatiivsed andmed

Moist, J. (Interviewer) & Guy, R. (Interviewee). (2006). *Mrs. Rose Guy*. [Interview transcript]. [2010, January 10].

<http://www.aliveintruth.org>

(Kasutatud on Tallinna ülikooli üliõpilastööde juhendit)